

Per Henning Uppstad, 20.08.2026

Å undervise i lesing – og å utvikle lesere

Når vi snakker om leseopplæring, handler samtalen ofte om hvordan vi skal undervise i lesing. Men leseopplæring handler også om hvordan skolen utvikler lesere.

Leseforskeren Peter Afflerbach løfter fram nettopp dette skillet i Teaching Readers (Not Reading): Moving Beyond Skills and Strategies to Reader-Focused Instruction (2022).

Dette perspektivet kan være særlig viktig i dagens diskusjon om en «lesekrise». Barn og unge lever i et av verdens mest skriftintensive og digitaliserte samfunn. De er allerede lesere og skrivere, og møter tekst gjennom store deler av dagen. En viktig oppgave for skolen er derfor ikke bare å lære dem leseferdigheter, men å bidra til at de utvikler seg som lesere – med kompetanse, utholdenhet, interesse og tro på seg selv som lesende mennesker.

Vårt innspill er at Lesekommisjonen vurderer tiltak som retter seg mot den generelle kvaliteten på undervisningen som møter leseren, og som samtidig bygger på lærernes profesjonelle skjønn. Et mulig utgangspunkt er forskningsbaserte verktøy for systematisk refleksjon og profesjonsutvikling i lærerkollegiet.

Et interessant eksempel er Teacher Practice Improvement Tool (TPIT), utviklet av Australian Council for Educational Research (ACER) (2025). Verktøyet bygger på en omfattende gjennomgang av internasjonal forskning om hva som kjennetegner svært effektiv lærerpraksis. Fem sammenhengende områder løftes fram: å undervise med formål og engasjement, planlegge for læring, utvikle gode læringsmiljøer, engasjere og myndiggjøre elever, og utvikle egen og kollektiv praksis. Innenfor områdene beskrives praksiser på ulike utviklingsnivåer, slik at lærere kan speile og diskutere egen praksis og identifisere muligheter for videre utvikling.

Det interessante ved en slik tilnærming er at lærerne ikke får et manus for hvordan de skal undervise. Forskningsbasert kunnskap gjøres i stedet tilgjengelig som utgangspunkt for profesjonell refleksjon, individuelt og i kollegiet. Et mulig norsk tiltak kunne derfor være å prøve ut og videreutvikle en slik modell i norsk skole, gjerne med utvikling av lesere og skrivere som et særlig anvendelsesområde.

En nasjonal lesesatsing trenger spesifikke tiltak for leseopplæring. Men dersom vi ønsker å utvikle flere kompetente, engasjerte og utholdende lesere, bør vi kanskje samtidig spørre et bredere spørsmål: Hvordan kan vi styrke kvaliteten på undervisningen som møter leseren og skriveren – hver dag, på tvers av fag?

med vennlig hilsen

Førsteamanuensis Bente Rigmor Walgermo, Lesesenteret
Professor Per Henning Uppstad, Lesesenteret

Referanser

Afflerbach, P. (2022). Teaching readers (not reading): Moving beyond skills and strategies to reader-focused instruction. The Guilford Press.

van der Kleij, F., Medhurst, M., Lasen, M., Rogers, C., & Taylor-Guy, P. (2025). Teacher Practice Improvement Tool: A summary of the underpinning research. Australian Council for Educational Research. <https://doi.org/10.37517/978-1-74286-781-6>